

десятиліття цей досвід набув значного поширення у Польщі, про що свідчить значна кількість проведених музейних заходів у музеях різного профілю для шкільної аудиторії та численні наукові публікації, що детально описують педагогічні аспекти такої співпраці.

Різноманітні аспекти ідей музейної педагогіки висвітлюють польські педагоги та музеологи Мартін Шельонг, Іоланта Скутнік, Рената Патер, Луціан Турос, Януш Бишевські та ін.

Загальний аналіз становлення музейної педагогіки у Польщі здійснив М. Шельонг у рапорті «Про стан музейної педагогіки» (2012) в якому визначив: умови трансформації музеїв у культурно-освітні центри, основні завдання, стратегії і цілі діяльності сучасних музеїв, статус і функції музейних педагогів, методичні рекомендації до проведення музейних уроків.

Музей як простір міжособистісної взаємодії вивчає І. Скутнік у книзі «Музей сучасного мистецтва як простір навчання» (2008). Автор зазначає, що у концепції сучасного музею головне – перетворення музею у простір, де мистецтво, навчання і суспільне життя взаємно переплетені. Це передбачає розробку заходів, спрямованих на залучення глядача до активного обговорення мистецьких творів, що сприяє набуттю нових естетичних вражень та досвіду й розвитку інтелекту.

Рекомендації щодо стратегій формування музейного простору надає Р. Патер у статті «У пошуках стандартів музейної педагогіки» (2012). Автор статті доводить необхідність формування інтерактивних експозицій для різновікових категорій відвідувачів відповідно до сучасних освітніх вимог.

У праці «Музей» (1999) Л. Турос аналізує вибрані проблеми освітньої діяльності музеїв, висвітлює вплив музею на естетичне виховання та вплив музейних експонатів на формування індивідуальних якостей особистості.

Польський музеолог Я. Бишевські у книзі «Інший музей» (1996) репрезентував ідеї щодо реформування музею у форум, що передбачає перехід від монологу до діалогу між учасниками; активне «співавторство» у формуванні експозиції. У співпраці музею зі школою вчений обґрунтовує ідею «відкритого музею» та акцентує увагу на роботі у групах, яка повинна складатись з трьох етапів: робота в класі з учителем до відвідання музею, творча діяльність у музеї; аналіз діяльності після відвідин музею.

Отже, польський досвід співпраці музею і школи є актуальним та перспективним для України з огляду на формування відкритого суспільства, діалог та комунікацію, що відповідає сучасній гуманістичній парадигмі навчання й виховання та інтеграції до європейського освітнього простору.

Т.Л. Гавриленко

ПОЧАТКОВА ОСВІТА ЗАРУБІЖЖЯ НА СТОРІНКАХ ЖУРНАЛУ «ПОЧАТКОВА ШКОЛА» (1969 – 1991 РР.)

Щомісячний науково-методичний журнал «Початкова школа» був заснований в Україні у 1969 р. Належна увага на його сторінках приділялася розвитку початкової освіти в зарубіжних країнах. Уже на другому році видання (1970 р.) було

запроваджено постійну рубрику «Початкова освіта за рубежом», де щорічно (окрім 1990 р.) публікувалися статті відповідної проблематики. Їх автори – переважно наукові співробітники НДІП та викладачі педагогічних інститутів УРСР (Н. В. Абашикіна, О. С. Дубинчук, К. П. Кіндрат, І. В. Климуш, Л. О. Кондрашова, М. П. Легкий, С. В. Майборода, І. І. Наумчук, Н. Ф. Скрипченко, Г. В. Степенко, І. Ф. Тесленко, Т. І. Тодоров, І. І. Трилінський, Д. Т. Федоренко та ін.), а також дослідники з Болгарії, Польщі, Чехословаччини (Л. Георгієв, Ш. Голчек, З. Дворжакова, Р. Радев, Д. Павлов).

Установлено, що протягом 70-х – першої половини 80-х рр. ХХ ст. увага науковців зосередилася на висвітленні питань розвитку початкової освіти в країнах соціалістичного табору (Болгарія, НДР, Польща, Угорщина, Чехословаччина та ін.). У їхніх наукових розвідках порушувалися проблеми, суголосні тим, що розв'язували українські освітяни, а саме: модернізація змісту початкової освіти, особливості навчання дітей шестирічного віку, зміст і методи викладання математики та рідної мови в початкових класах, організація роботи шкіл повного дня, реструктуризація навчального тижня в початковій школі, атеїстичне виховання молодших школярів, підготовка та підвищення кваліфікації вчителів тощо. Окремі статті цього періоду присвячені становленню початкової освіти в країнах Африки та в Індії.

З'ясовано, що впродовж 1986 – 1991 рр. вектор уваги дописувачів рубрики перенесено на презентацію особливостей розвитку початкової освіти в «розвинених капіталістичних країнах» світу (США, Франція, ФРН, Канада, Швеція та ін.). У публікаціях розглядалися такі питання: комп'ютеризація навчання в початковій школі, організація групової роботи з молодшими школярами, факультативні заняття в початкових класах, навчання без оцінок, громадянське виховання, розвиток творчих здібностей учнів початкових класів тощо – які згодом стали предметом досліджень українських учених.

Отже, в умовах «залізної завіси» журнал «Початкова школа» став одним із джерел інформування українських освітян про зарубіжний досвід у галузі початкової освіти. І хоча в традиціях радянського часу на шпальти часопису потрапляла ретельно відібрана, ідеологічно інтерпретована інформація, проте навіть у такій ситуації вона знайомила читачів зі станом та тенденціями розвитку початкової освіти в різних країнах світу, з новими ідеями в галузі педагогіки та методики початкового навчання, із результатами експериментальних педагогічних досліджень зарубіжних науковців тощо, а відтак стала джерелом для осмислення та творчого використання ідей зарубіжжя в початковій освіті України.

А. В. Гусарова

ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ ШКІЛЬНОЇ ОСВИТИ В ЯПОНІЇ (1990 – 2000 РР.)

Японія є одним з найкращих прикладів гармонійної взаємодії різних сфер людського життя. Адже в цій країні, починаючи з часів епохи Мейдзі, система освіти